

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

موسسه تحقیقات علوم دامی کشور

مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان یزد

-
- عنوان پروژه: برآورد بهره وری کل عوامل تولید، کارایی و بازدهی مقیاس در گاوداری های شیری صنعتی در استان یزد
  - شماره مصوب پروژه: ۱۴-۶۴-۱۳-۰۴۶-۹۵۰۲۴-۹۵۰۴۶۳
  - نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرح های ملی و مشترک دارد): احمد بیطرف
  - نام و نام خانوادگی مجری/مجریان: جلال سالم
  - نام و نام خانوادگی ناظران:
  - نام و نام خانوادگی مشاور(ان): محمد جواد ضمیری
  - نام و نام خانوادگی همکاران: حامد رفیعی - علی شفیق نادری - عبدالرضا تیموری - سید رسول حیدری - حسین محمد زاده کراتی - نادر سلیم - رضا فلاحتی
  - محل اجرا: مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان یزد
  - تاریخ شروع: ۱۳۹۵/۱۲/۱
  - مدت اجرا: یک سال و سه ماه
  - این اثر در مورخ ۹۸/۴/۲۹ با شماره ۵۵۸۹۱ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی به ثبت رسیده است.
  - حق چاپ محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

چکیده

استان یزد از نظر پرورش گاو شیری یکی از استان‌های فعال در سطح کشور است. با این وجود، اقلیم گرم و خشک (کمبود آب)، کمبود علوفه و ضرورت خنک کردن دام‌ها در فصل گرم از موارد محدودیت‌های صنعت پرورش گاو شیری در استان یزد است. شاخص بهره‌وری در تجزیه و تحلیل‌های اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد و این قابلیت را دارد تا فعالیت موجود یک واحد تولیدی را نسبت به وضعیت مطلوب مقایسه کرده و میزان تغییرات کمی و کیفی صورت گرفته در واحد تولیدی را نشان دهد. این پژوهش به بررسی بهره‌وری و کارایی گاو‌داری‌های شیری در استان یزد و میزان اثر هر یک از عوامل موثر بر آن با استفاده از شاخص ترنکوئیست-تیل، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای پرداخته است. بر این اساس تعداد ۳۷ واحد گاو‌داری صنعتی در سطح استان به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای انتخاب شد و این عوامل محاسبه گردید. نتایج محاسبات بهره‌وری کل عوامل تولید با استفاده از شاخص ترنکوئیست-تیل، نشان داد که واحدهای مورد نظر به طور میانگین از بهره‌وری مناسبی برخوردار نمی‌باشند. به طوری که شاخص میانگین بهره‌وری در استان، ۰/۹۴۷ برآورد شده است. نتایج نشان داد با توجه به سهم بالای هزینه خوراک، یک درصد بهبود بهره‌وری خوراک دام منجر به بهبود ۷۰/۱ درصدی در بهره‌وری کل عوامل تولید خواهد شد. همچنین نتایج نشان داد که با افزایش یک درصدی ظرفیت واحدهای تولیدی، بهره‌وری واحدهای مورد نظر ۳۱/۶ درصد بیشتر خواهد شد. متغیرهای مربوط به استفاده از تلقیح مصنوعی، بهبود بهره‌وری مصرف انرژی، افزایش تحصیلات و سابقه مدیر واحد دامی نیز منجر به بهبود بهره‌وری کل عوامل تولید شیر خواهد شد. نتایج مربوط به برآورد کارایی‌ها نیز نشان داد که گاو‌داری‌های صنعتی استان یزد دارای میانگین کارایی فنی با بازده متغیر نسبت به مقیاس ۰/۸۵ و کارایی مقیاس ۰/۹۲ هستند. با توجه به نتایج این مطالعه، تخصیص اعتبارات مالی مناسب به منظور توسعه مقیاس واحدهای تولیدی و افزایش بهره‌وری کل عوامل و همچنین الگو قرار دادن واحدهای کارای تولیدی در سطح استان به منظور بهبود شاخص‌های کارایی در سایر واحدها پیشنهاد می‌شود.

کلید واژه: استان یزد، بهره‌وری عوامل تولید، حداقل وسعت اقتصادی، کارایی، گاو‌داری شیری